

Frilandsposten • 1 • 2013

Frilandskulturcentret Flynderupgårds Venner

Februar 2013

Generalforsamling

Torsdag den 21. marts 2013 kl. 19.00 afholdes årest generalforsamling. Vi begynder sædvanen tro med at spise sammen. En god varm ret med dessert serveres for 70 kr. Foreningen byder på kaffe og kage efter maden. Tilmelding til spisning sker til Margit Andersen på 2530 0485 eller mail mand@privat.dk senest torsdag den 14. marts. Efter generalforsamlingen vil lokalhistoriker Kjeld Damgaard fortælle om "Landbrug og samfund i 1900-tallets første halvdel."

Ingen Alsang i 2013

I år vil den røde lade ikke genlyde af smuk sang, flot musik og gode grin, som den har gjort de sidste 7 år i begyndelsen af juni. Alsangen vil desværre ikke blive gennemført i år. Midt i februar 2013 udsendte Espergærde Idrættforenings Venner og Venneforeningen på Flynderupgård sammen en pressemeddelelse om, at de to venneforeninger kun kalder 2013 et "pauseår". Så vi må se, hvad 2014 byder på.

Årets tur går til Fyn

Lørdag den 15. juni er afsat til årets udflugt, der i år går til Fyn, nærmere betegnet Humlemagasinet ved Harndrup. Det lille museum byder på mange forskellige oplevelser, som skiftende kulturhistoriske udstillinger, historisk dukkemuseum, Sigfred Pedersen Museet, Humlemuseet og et haveanlæg på 10 tdr. land med forskellige temahaver. Kom og hør mere om turen ved generalforsamlingen. Du kan også tjekke www.humlemagasinet.dk.

Temadag om fremtiden

Det lyder som store ord. Og det kan det også blive, hvis du vil være med. Bestyrelsen har besluttet at afholde en temadag om udviklingen af det arbejde, som Venneforeningen udfører på Flynderupgård. Vi vil gerne stille spørgsmål som: Hvordan kan vi udvikle vores publikumsaktiviteter? Hvordan kan vi gøre dem mere autentiske? Hvordan kan vi blive dygtigere til at formidle 1920'erne?

Vi håber, at medlemmer – både aktive og brugere - vil være med til en god drøftelse af disse spørgsmål og komme med ideer og input til den fortsatte udvikling af formidlingen af Frilandskulturcentret med alt, hvad der til hører. Temadagen er fastsat til lørdag den 20. april kl. 10-14.30. Der vil senere blive udsendt invitation, men du er velkommen til allerede nu at sende en mail til info@fkfv.dk, hvis du er interesseret i at deltage i temadagen.

Har du en stråhat?

I sidste nummer af nyhedsbrevet skrev vi om, at der er ved at blive opbygget en garderobe alla 1920'erne. Tøjet skal bruges ved særlige lejligheder, hvor det skal være med at gøre formidlingen endnu mere autentisk. Tøjet skal ikke udstilles, men bruges af de aktive i Venneforeningen. Men der skal meget til, og husk, at hvis du falder over noget – lige fra stråhatten til damestilletterne så er der en taknemlig modtager på Flynderupgård – nemlig frivilligheds koordinator Merete Frederiksen.

Det sker på Flynderupgård

Torsdag 21. marts 2013:
kl. 18 Fællesspisning
kl. 19 Generalforsamling
kl. 20 Foredrag ved Kjeld
Damgaard

Lørdag den 20. april
Temadag. Invitation
udsendes senere

Borupgård - fra landbrug
til hotel – *kun kort tid!*

Spændende udstilling om
Borupgård og livet på
gården gennem tiderne.
Udstillingen er tilrettelagt
af lokalhistoriker Kjeld
Damgaard.

Flynderupgård Museum
og Frilandskulturcenter,
Agnetevej 9,
3060 Espergærde

www.flynderupgaard.dk

Åbningstider:
Tirsdag-søndag 12-16
mandag lukket

Vidste du det om 1902'erne?

- Postgirosystemet i Danmark blev oprettet den 1. januar 1920.
- De amerikanske kvinder fik valgret i 1921. Samme år stemte de svenske kvinder for første gang. I 1925 havde danske kvinder haft fuld stemmeret, dvs. til Landstinget og Folketinget, i 10 år.
- Den 11. januar 1922 blev insulin for første gang anvendt på et menneske.
- Dekorationer i "egyptisk stil" blev højeste mode, efter at Tut Ankh Amons grav blev fundet den 5. november 1922. Opdageren var den engelske arkæolog Howard Carter.
- Den 12. oktober 1923 var det første gang, der blev vist talefilm i Danmark.
- Ved årsskiftet 1924-1925 blev Rådhusklokkernes midnatsslag for første gang transmitteret direkte i Danmarks Radio.

Påsken står for døren – så her er lidt om påskemad og traditioner, samt hvad Spisehuset tilbyder i påsken

Påskens mad har forandret sig gennem tiden, men lam og æg har ofte været en fast bestanddel på påskebordet. Når lam er en traditionel påskespise, hænger det sammen med Bibelens omtale af de ti plager og hebræernes efterfølgende udvandring fra Ægypten. Den 10. ende plage, som Gud havde nedkaldt over ægypterne, betød, at den førstefødte i alle hjem ville blive slået ihjel. Der var dog en undtagelse. Der hvor hjemmets dørstolper var smurt ind i blod fra et lam, ville Herren spare deres liv. Israelitterne hørte om dette råd fra Moses, og som tak til Gud har jøderne siden ofret lam til påske.

Retten "Skidne æg" stammer sandsynligvis fra, at man i gammel tid har benævnt lørdagen efter Langfredag, "Skidenlørdag". Dette fordi man brugte denne dag på at fjerne skidt og snavs, gjorde rent og vaskede.

Skidne Æg: Hele Hårdkogte æg lægges i fad og overhældes med en opbagt sovs i blandet hjemmerørt sennep. Retten serveres varm – velbekomme...

Spisehusets påskeanretning fra den 24. marts til den 1. april 2013

- ❖ Kronborgsild
- ❖ Røget Lammekølle med æggestand
- ❖ Mørbradbøf med bløde løg og hjemmesyltet surt
- ❖ Skidne æg
- ❖ Krustade med hjemmelavet hønsesalat

Ægget, som symbol og som madvare, har været forbundet med foråret og påsken siden meget gammel tid.

Begge dele hang sammen med livets gang i naturen, hvor fuglene begyndte æglægningen, når varmen og lyset kom tilbage med foråret. Det gjaldt også hønsene, som før elektriciteten og det kunstige lys' opfindelse var ligeså påvirkede af dagslysets længde og mængde, og derfor lagde få eller ingen æg i vinterhalvårets mørke.

Bl.a derfor var æg en eksklusiv spise i bondesamfundet, forbeholdt særlige lejligheder, især påsken. Påsken kommer som bekendt efter fasten, hvor man i katolsk tid ikke måtte spise kød og æg. Fastens slutning blev derfor også fejret ved at spise æg, gerne rigtig mange.

Når man spiste de kostbare æg, blev de drøjet med andre madvarer, som i æggecake, eller serveret hårdkogt med en sovs, f.eks en sennepssovs, som det kendes den dag i dag fra "skidne æg". De blev desuden brugt som en del af lønnen til tjenestefolk og præster, og som gaver til familie og venner. Hvor mange æg man fik, afhang af ens rang. Hårdkogte æg, der naturligt var blevet gjort holdbare og lette at transportere, indgik i markarbejdernes "madpakker".

Ægget havde også særlige kræfter i kraft af sin eksklusivitet. En hønes første æg, kaldet "hønnikeægget", kunne afsløre hekse, hvis det på skærtorsdag blev lagt i lommen på en ukonfirmeret person uden dennes viden. Når så vedkommende gik til gudstjeneste, med hønnikeægget i lommen, kunne han / hun kende heksene i menigheden på de kendetegn, som ingen anden kunne se: f.eks at de kætterske syndere sad med gryder, spande og andre husholdningsredskaber på hovedet.

Fra meget gammel tid begyndte man at dekorere påskens æg – i Danmark har det været kendt fra 1600-tallet. I sin "Jammersminde" omtaler Leonora Christine, at hun brugte malede æg som gave i 1667, mens hun stadig sad i Blåtårn.

Som dekoration på æggene brugtes farver fra løgskaller, rødbedesaft, påskeliljer, brændencælder, skarntyde, kørvel, mos, hør og stenlav. Med tiden kom kaffegrums og teblade til. Fra moderne tid kendes blæk, frugt- og vandfarve, tusch, maling og silkepapir. Kun fantasien sætter grænser, som den altid har gjort.

Vinterferie 2013

En ganske almindelig mandag med mandags-vennerne

Af Gert Andersen, en af mandags-vennerne

Det var en travl dag hos træsmedene. Dagen begyndte som alle mandage, med en snak om ugen, der var gået, garneret med lidt kærligt drilleri og "hvad skal vi så lave i dag" snakken, der behørig blev skyllet ned med en "Enkelt" morgen-bitter.

Jeg spurgte Bjørn, hvad det var for en stor træprop, der lå på høvlbænken. Bjørn mente, at det nok var en jeg skulle dreje et eksemplar af på drejebænken.

Bjørns sjak "Bjørnebanden", som i dag var Mogens og Åge, havde i et stykke tid arbejdet på et nyt vindue og det fortsatte de med. I dag skulle hjørnerne skæres og tilpasses.

Uffe har de sidste par mandage ryddet op, og det var i højeste grad tiltrængt. Skabeloner og

andre ting, der hører sammen blev lagt i samme kasse, så det er til at finde, når vi skal bruge det, og det er jo ikke så dårligt.

For et stykke tid siden talte jeg med Merete, om vi skulle prøve at lave nogle små skeer af træ til sennep og marmelade, som kan hæftes til de glas vi sælger. Jeg lavede nogle prøver på min lille båndsav derhjemme. Vi blev enige om at søge bestyrelsen om lov at købe en lille båndsav til Flynderupgård. Ud over skeer kan der jo skæres en masse andet køkkengrej, som knive, pålægsgafler m.v.

Vi fik købt båndsav, og jeg har prøvekørt den og nu er vi klar til at producere køkkengrej.

Det var nu blevet tid til en formiddags-pause, og en snak om de sidste artikler fra Helsingør Dagblad, og selvfølgelig noget om, hvor dygtige vi var en gang. Det hele skyllet ned med en formiddags-øl for dem, der er til det. Palle var også kommet og havde indtaget sin vante plads i stolen ved kaffebordet. Palle er et mangeårigt medlem af mandags-sjaket, men har det bedst med at sidde ned nu om dage.

Lidt senere mødte jeg Leif, vores landmand, udenfor. Jeg spurgte om han kendte noget til træpropen. Ja, sagde Leif, vi skal have lavet en ny, der skal sidde i røret nede i gården, så det ikke løber fyldt med regnvand. "Den klarer jeg", var mit svar, så nu var alt i orden.

Lidt senere mødte jeg Merete, som sik-sakkede rundt i værkstederne. Hun var i gang med at lave en vagtplan til næste publikumsaktivitet. Det kan være ganske vanskeligt, for hvem kan komme, hvornår og hvem kan lave hvad.

Henning og Jens var i gang med at efterse og reparere en gammel høstmaskine, et tærskværk, tror jeg. Da jeg kom ind i værkstedet viste Bjørn mig et stykke træ jeg kunne bruge til træpropen. Det var vist et stykke kirsebærtræ, kom vi frem til.

I gang med fuglekasserne

Efterår og vinter i tømmerværkstedet bliver blandt andet brugt til at fylde lagrene op af malkestole og fuglekasser, som bliver solgt ved de forskellige arrangementer, der er på Flynderupgaard i løbet af året.

Denne vinter har vi fået en gasvarmer i værkstedet til at holde de kolde lemmer varme, og det har alle i værkstedet været rigtig glade for.

Bent og Uffe er gået i gang med at skære stumperne til fuglekasserne.

Vi har selvfølgelig delt opgaverne i mellem os: Bjørn, Uffe, Åge og Mogens (Bjørnebanden) har stået for opmærkning og udskæring, samt samling af malkestolene. Jeg fik tildelt opgaven med at dreje benene til malkestolene.

Benene bliver lavet af nogle granrafter, og det er lidt specielt træ at dreje i, men det gik da.

Fuglekasserne bliver lavet af flere dele, så børnene selv kan sømme fuglekasserne sammen, bare med lidt vejledning fra en af os.

Har du set Sofies forklæde? Hvad skal Sofie gøre uden sit forklæde? Da vi sandelig ikke kan have at hun bruger manglen på samme som undskyldning for at holde fri, skynder vi os hermed at bringe efterlysningen videre. Har du ved en fejl fået hendes forklæde med hjem, så vil hun meget gerne have det tilbage. På forhånd tak.. ©

Jeg fik målt træneglen op, begyndte at dreje og blev færdig med hovedet. Der blev rigtig mange spåner ud af det, og jeg fik den ide, at de måske kunne bruges som ryge-smuld, når vi skulle ryge sild mandagen efter.

Det var nu tid til at rydde op og da jeg med hjælp af Mogens havde fået samlet spånerne op, var det blevet tid til vores frokost oppe i spisehuset.

Da vi forlod værkstedet var vinduet limet og samlet.

Merete, Grith og nogle af mandags-damerne, havde som sædvanligt ordnet en dejlig god og nærende frokost til os alle sammen.

Bjørn, der har lagt navn til "Bjørnebanden" ved at hjælpe med en fuglekasse i vinterferien.

Ved sådanne frokoster går snakken om alt muligt. Uffe kom lidt ind på det bornholmske sprog og hvad man kalder damer. "tjæringer" hedder det, og lidt efter sagde han, alt efter hvordan man lægger trykket så får det en forskellig betydning. Da jeg spurgte ham hvilke betydninger, ville han ikke ind på det, så man har jo lov at gætte.

Derefter fortsatte min kone, Anna, om bilerne i Sverige og de svenske "tjæringer". Vi har boet nogle år i Sverige, og en gang var hun med ude at køre med naboen. Naboen søn Oscar var også med, en meget stille og genert dreng, men pludselig sagde han, at det håndtag der sidder i bilens loft er til gamle "tjæringer". Oscars mor fik nu travlt med at tisse på Oscar og undskylde. Men skal sandheden frem, så er håndtaget jo til gamle kællinger, som de kan holde i, når de skal ud af bilen.

Hvorfor kommer vi på Flynderupgård?

En mandag kom morgen-snakken ind på, hvorfor vi kommer her på Flynderupgård hver mandag. Mange udtrykte, at det var fordi man kunne få lov at bruge noget af det vi havde lært gennem livet, og samtidig komme hjemmefra i nogle timer og møde ligestillede mennesker.

Vi repræsenterer jo mange forskellige håndværksuddannelser, Elektriker, finmekaniker, rørsmed, grovsmed, maskinarbejder, bådebygger, og skibsbygger.

Andre fordi det giver en kæmpe glæde at se, hvor glade børnene bliver, når de opdager, at de kan lave noget legetøj eller størekasser med deres hænder, og at de helt kan glemme deres computer i mange timer. Gæden er naturligvis også at vise nutidens børn, hvordan man gjorde, da vi var børn.

Jeg havde selv en personlig oplevelse, hvor jeg hjalp en pige på en 10-11 år med at lave en pilefløjte. Da hun var færdig med fløjten og skulle prøve at fløjte og den virkelig kunne fløjte, blev hun helt ellevild og øjnene strålede af lykke. Det syntes jeg er en rigtig god betaling at få.

Det betyder også noget, at der er en Leif og Merete, og at der er styr på tingene, og at man føler sig velkommen.

En af vennerne mente, at den måde vi er sammen på i småsjak, hjælper hinanden og smådriller hinanden, mindede meget om fortidens sjak på værftet.

Noget helt andet er, at når man bliver ældre, kigger man ofte bagud, men forsøger også at se ind i fremtiden. Når vi ser bagud forstår vi, at meget af den indsigt og erfaring, som tidligere førtes videre fra generation til generation nu er ved at gå tabt. At dokumentere nuet er en måde at få greb om tilværelsen, men også en måde at berette for kommende generationer " sådan levede vi dengang "

Har du lyst til at være aktiv og være med til nogle af de mange spændende ting, der foregår på Flynderupgård? Så skriv til foreningen på info@fkfv.dk eller kontakt Merete Frederiksen på tlf. 49281904 eller Margit Andersen på tlf. 25300485